

Asia: VN/13749/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvuarvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

Olennaisempaa uudistuksessa on se, että itse palvelutarpeen arvioinnin perustana oleva ns. SOME-malli siirtää automaattisesti rahaa hyvin suuren palvelutarpeen ja ikääntyvän väestön alueilta alueille, joissa on mm. paljon vieraskielisiä ihmisiä, joiden määrän kasvu eräillä hyvinvointialueilla ei luonnollisestikaan vähennä palvelutarpeita toisilla hyvinvointialueilla. SOME-mallissa on myös muita satunnaistekijöitä, joiden ajoittainen heilunta johtaa rahoituksen ennakoimattomuuteen koko järjestelmässä. On myös hyvin kyseenalaista, missä määrin malli lainkaan huomioi lääketieteen ja hoitomuotojen kehitystä ja sen vaikutusta palvelutarpeen perusteisiin.

Järjestelmän oikeudenmukaisuuden ja perustuslainmukaisuuden varmistamiseksi tulisi siis itse SOME-mallia päivittää ja muodostaa aluelähtöisiä perustekijöitä, jotka vakauttavat rahoitusta.

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

Ehdotetun muutoksen vaikutukset koskevat muodollisesti vuosia 2027-2030. Palvelutarpeen huomioon ottaminen vain 60%:sti 80% asemesta ja tämän kompensoiminen korottamalla palvelutarpeen osuutta kokonaisrahoituksen sisällä 1%:lla ei sinänsä johda Pohjois-Savon kannalta merkittäviin muutoksiin, mutta kuitenkin kokonaisrahoituksen supistumiseen. Siihen ei olisi varaa, koska Pohjois-Savon hyvinvointialue on suorittanut merkittäviä palveluverkkoon ja palvelutasoon kohdistuneita supistuksia, joiden seurauksia ja vaikutuksia ei vielä kokonaisuudessaan tunneta. Sama koskee tietysti kaikkia hyvinvointialueita.

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

Kts kohta 2 lausunnon osalta.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertoimien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

-

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

-

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

-

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasausten porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasausten määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

-

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

-

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

-

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

-

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

Pohjois-Savon liitto muistuttaa kolmesta nykyistä järjestelmää vaivaavasta ongelmasta, johon tulisi puuttua viimeistään seuraavan hallituksen muodostamisen ja ohjelman yhteydessä.

1. Yliopistosairaaloiden tulisi saada tavanomaista erikoissairaanhoidon yksikköä lähtökohtaisesti korkeammat toimintamenot aiheuttavaan erityistehtäväänsä rahoitus koko YT-alueen, ei pelkästään yliopistosairaalan sijainti-hyvinvointialueen asukasluvun perusteella.
2. Yliopistosairaaloiden hyvinvointialueiden tulisi jatkossa voida pitää ne tulot, jotka ne saavat TKI-toiminnasta, ilman että niiden vuoksi vähennetään perusrahoitusta.

Nämä uudistukset vahvistaisivat yliopistosairaaloiden toimintaedellytyksiä ja niiden ympäristön vetovoimaisuutta kansainvälisille osaajille ja investoinneille

3. Hyvinvointialueiden tarveperusteisen rahoituksen some-mallia tulisi tarkastella siten, että siihen saataisiin alueiden erilaista sisäistä kehitystä huomioon ottavia elementtejä ja lisäksi hyvinvointialueiden välillä rahoitusta siirtävien tekijöiden vaikutusta vakauttava ”muutosrajoitinelementti”.

Miettinen Tarja
Pohjois-Savon liitto